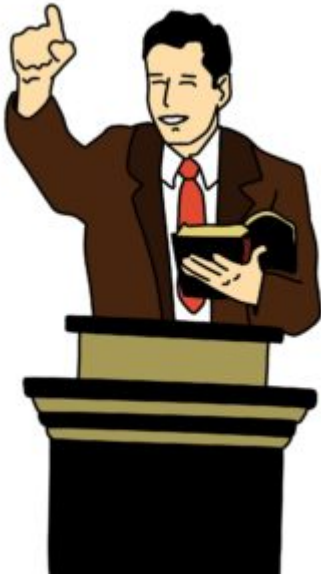

Bruken av hersketeknikker i kristne sammenhenger

Taler eller predikant i aksjon

I mange sammenhenger benyttes hersketeknikker, og dette finner også sted i kristne settinger. Hersketeknikker brukes både bevisst og ubevisst, både av ledere/ledelse og av vanlige medlemmer rundt i landets menigheter. Via bruk er slike teknikker klarer man å vinne gjennom med sin agenda, sine personlige mål og virkelighetsforståelse.

Bruken av hersketeknikker og annet maktmisbruk finner definitivt sted i enkelte kristne miljøer. Dette er svært ødeleggende og selvsagt noe som absolutt ikke hører hjemme i slike miljøer.

Bruken av uredlige hersketeknikker (herseteknikker) er selvsagt en uting. Det kan både være uetisk, manipulativt, sterkt ødeleggende for et miljø og ikke minst skadelig for personene som møtes med bruk av slike teknikker.

Min påstand eller hypotese er følgende: Enkelte kristne personer og miljøer er ekstremt “flinke” på å tillate bruken av hersketeknikker, maktmisbruk, manipulering og å spille på samvittigheten på ulike måter. Min påstand: Kristne miljøer er tilnærmet et “paradis” eller “mekka” for bruken av hersketeknikker, maktmisbruk, trakassering, hets og ulike andre former for overgrep.

Ikke alle kristne miljøer har mekanismer på plass for å stoppe bruken av hersketeknikker. Det er fullt mulig å drive på med sitt spill i fred og ro drevet av lysten og nytelsen av å ha makt over andre. Spillet til narsissister, psykopater og andre med tilsvarende psykiske lidelser kan fort bli forvekslet med åndsfylde og det åndelige. Misforstått kristen snillisme gjør også at spillet kan få pågå alt for lenge.

Bibelstudier pågår

Hersketeknikker kan utøves gjennom tale, stemmebruk, kroppsspråk og andre former for kommunikasjon. Hersketeknikker kan praktiseres gjennom **usynliggjøring, latterliggjøring, tilbakeholdelse av informasjon, fordømmelse og via påføring av skyld og skam.**

Kilde: [Wikipedia: De fem hersketeknikker](#)

Bruk av hersketeknikker finner sted i alle slags miljøer, f. eks. på arbeidsplasser, i frivillige organisasjoner og i private hjem. Jeg vil i denne artikkelen innsnevre problemstillingen til kun å omhandle bruken av hersketeknikker i kristne sammenhenger. Selv vil jeg påstå at det er **ekstra god plass for bruken av hersketeknikker og tilsvarende i ekstreme karismatiske sammenhenger**. Det er også en god porsjon av slikt i [systemet til TV Visjon Norge](#), men det er finnes nok også i bruk innenfor lutherske miljøer og i kirka.

I bloggen min har jeg mange ganger tidligere vært borti uttrykkene hersketeknikker, manipulering og maktmisbruk i kristen kontekst. Imidlertid har det først nå resultert i en egen artikkel som KUN tar opp dette temaet.

Kristne organisasjoner mangler ofte gode rutiner, regler og prosedyrer når ulike former for hersketeknikker, trakassering og maktmisbruk finner sted. Man ønsker å tro det beste om andre, og en misforstått form for kristen snillisme kan slå inn. Man vil ikke tro at den anklagede virkelig har gjort det som blir hevdet. Det er ofte stor lojalitet mot ledelsen nesten uansett hva som måtte skje.

Inspirasjonen til å skrive denne artikkelen fikk jeg [etter å ha lest innlegget til Berit Aalborg, politisk redaktør i Vårt Land](#). Tittelen på hennes innlegg var “Lekmanns-kortet’ og andre hersketeknikker”. Artikkelen omtaler også delvis boka til [Sigrid Sollund](#) om akkurat temaet hersketeknikker.

Fra Verdidebatt-innlegget til Berit Aalborg henter jeg følgende sitat relatert til omtalen av Sigrid Sollund sin bok:

Hun skriver klokt, balansert og lett tilgjengelig om hvordan “kupp av virkeligheten”, språk, kroppsspråk, mistenkeliggjøring, latterliggjøring og utestenging er kraftfulle hersketeknikker som kan sette ut andre. Et sitat til: Det å bruke Gud for å legitimere sitt eget syn og sin egen maktkamp, er uetisk.

Berit Aalborg skriver i sitt innlegg om noen hersketeknikker som brukes i kristne miljøer, delvis hentet fra omtalte bok samt fra andre kilder:

- **Kristne hersketeknikker** (generelle teknikker + ære og skam)
- **Kupp av virkeligheten** ([Bibeltro kontra ikke-Bibeltro](#), hvor sistnevnte gruppe farer med vranglære)
- **Elitekortet** (definert gruppe som ikke ivaretar vanlige folks interesser kan overses)
- **Lekmannskortet** (skaffer seg selv autoritet og tyngde ved bare å være en enkel Bibeltro lekmann i Guds tjeneste)
- **Legitimert av Gud** (Gud tas til inntekt for eller legitimerer eget syn og egen maktkamp, selvsagt grovt uetisk og u-Bibelsk.)

Det som står i parentes er fritt gjengitt av meg, delvis med bruk av egne ord. Interessant og relevant liste slik jeg oppfatter det.

For egen regning vil jeg føye til litt mer selv av andre former for hersketeknikker jeg i farten kommer på:

- **Religion og tro** i seg selv – med **blind adlydelse av autoriteter** – kan innebære makt, maktmisbruk og gode muligheter for bruk av hersketeknikker. Likeså sies det at **penger er makt**, eller roten til alt vondt.
- **Geistlig makt**, dvs. prester og tilsvarende bruker sin stilling og posisjon til å få makt over vanlige menighetsmedlemmer. Prestene blir hevet over allmuen.
- **Bruk av rå og brutal makt.**
- **Rangering av mennesker**, hvor noen er mer verdt enn andre (mer salvet, utstyrt med de rette åndsgavene osv.). Klikkete og “klassesdelte” miljøer kan forekomme.
- **Åndeliggjøring** (eller åndelig gjøring som Word ønsket å rette det til!) av alt, jf. punktet legitimert av Gud. Spesielt i ekstremt karismatiske miljøer er det en del som mener å ha direkte kontakt med det hellige, hvor de støtt og stadig får masse rare åpenbaringer og profetiske budskap/ord fra det høye. Det er vanskelig å gå i rette med det som angivelig kommer fra himmelen via den hellige ånd. “Profeterter” utsagn av typen “Gud har talt/sagt til meg at...” er vanskelige å motbevise og å gå imot.
- Et angivelig **kall – Guds kall** – kan også misbrukes som hersketeknikk. Det er tilnærmet umulig for dem rundt å sjekke om vedkommende virkelig har fått kallet de hevder å ha fått og om de gjør ting i samsvar med dette eventuelle kallet.
- **Generelt spill** av typen drittkasting, så tvil om meningsmotstandere motiver, illegge kritikerne ondsinnede motiver, uredelighet, få kritikerne stemplet som løgnere, påstå at andre er besatt av satan, meningsmotstandere handler på vegne av djevelen, dømming, latterliggjøring, sykeliggjøring, skape intriger, splid og baktalelse med sverting av motstandere.

- Enkelte velger å **bruke motstanderens sykdommer** (kjente, eller basert på spekulasjoner) **mot vedkommende**, og da spesielt hvis det kan graves fram noe som har med det psykiske å gjøre. Sykdommer som har minimal betydning for pågående sak blåses opp og gjøres til et problem, og det gjøres tapre forsøk på å få vedkommende erklært som utilregnelig "idiot".
- Enkelte skal for enhver pris – av ulike kjente og ukjente årsaker – **fratas definisjonsretten**, og de skal pr. definisjon **ties i hel og ikke få delta i debatten**.
- **Skremselspropaganda via å true med helvete**, inkludert flammer, ild og svovel fungerer alltid bra. Ingen ønsker å komme i en situasjon hvor dette blir en realitet.
- **Framsettelse av religiøst betingede trusler**. Det vil ikke gå deg vel og du vil ikke få ønskede bønnesvar uten at du gjør X og Y, gjerne inkludert velsignelse og frelse mot betaling.
- Alt tyder på at det forekommer en god del **mannssjåvinisme** i enkelte kristne miljøer den dag i dag.
- **Skriften alene**-prinsippet kan bli et maktmiddel. Meningsmotstandere blir beskyldt for å ilegge egne meninger og tolkninger.
- Bruk av **stråmannsargumentasjon**. Motstandere tillegges meninger og motiver de ikke har, som så blir "sablet ned".
- Mer eller mindre bevisst **misbruk og mistolkning av Bibel-vers** til å oppnå bestemte handlinger og mål.
- Ofte **manipulerende ledelse og ledere** med mange støttespillere blant "fotfolket" (splittede miljøer, men to eller flere sider).
- **Splitt og hersk** (skape interne uenigheter hos sine motstandere).
- Oppnåelse av **tankekontroll** og **sosial kontroll**. **Anerkjente og respekterte ledere** som blir sett opp til (maktmennesker) kan klare å oppnå stor påvirkning overfor folk flest ("allmuen").
- Ledere og predikanter klarer i en del tilfeller å påberope seg en slags **guddommelig autoritet**, noe som automatisk gir dem en viss makt, ærbødighet og respekt. Det er ikke lett å "angripe" slike personer med berettiget kritikk samt sunne og kritiske refleksjoner.
- Enkelte kristenledere **påberoper seg å ha Gud på sin side**, eller til og med at de er **salvet og spesielt utvalgt** av Gud. Underforstått i dette anser slike personer seg hevet over berettiget og konstruktiv kritikk og spørsmålsstillinger, da hvermannsens ikke anses som verdige til å komme til orde med sine innspill. Hersketeknikk og misbruk av Guds navn så det holder!
- Holdninger av typen: Hvem i all verden er **du som anser deg verdig nok til å kunne framsatte kritikk mot "Guds salvede"**? På samme måte misbrukes Bibelverset i Luk. 23, 24 til å få stagget kritikere: "**Far, tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør.**" Muligens en kristen vri av [Janteloven](#)?
- De som driver med hersketeknikker er ofte **karismatiske personligheter** (kjekke og dyktige "selgertyper") som vet å få med seg folk og å vinne gjennom med sitt spill.
- De karismatiske lederne klarer med **fine og overtalende ord** å "**selge inn**" noen **flotte visjoner** som fotfolket gladelig støtter opp om. Det blir rettet fokus mot et felles hårete mål. Hvor realistiske og oppnåelige de fine visjonene og strategiene er kan ofte i høy grad diskuteres.
- Enkelte lar seg manipulere gjennom **lovnader om suksess, velstand, helse/helbredelse og ekstra velsignelse** hvis man gir romslig nok av tid og penger til menigheten.
- Noen andre utvalgte metoder: Beskyldninger om å fare med **janteloven**, tilhøre **eliter** som ikke er representative for folk flest, **venstrevridde**, **sekulær-fundamentalister** som det ikke er verdt å høre på osv.
- Utsagn av typen "**Jeg skal be for deg**" kan også være hersketeknikk. Underforstått: "Jeg har rett, du har feil. Gud vil overbevise deg om den 'sannheten' jeg presenterer."
- Meningsmotstandere eller kritikere blir stemplet som **dumme** eller for å **ikke ta Bibelens budskap på alvor**.
- **Muslimene og Islam** skal svertes for enhver pris. Fakta og informasjon samt statistikk blir misbrukt eller brukt kreativt/spekulativt for å få fram et svertende budskap mot muslimene.
- Maktmisbruk og konflikter – med bruk av hersketeknikker for å oppnå sine mål – oppstår ofte pga. **grådighet eller griskhet**.
- Enkelte tillegges "kongelig gudestatus" og blir alltid hørt på i diskusjoner. Andre blir gang på gang **oversett, latterliggjort, herset med og/eller ignorert**. Enkelte tillegges mer autoritet og kjøttvekt enn andre. Det kan virke som om litt tilfeldigheter og delvis forhistorie virker inn på hvem som blir og ikke blir hørt. Ofte er denne inndelingen langt ifra rettferdig og slettes ikke fullt ut berettiget.
- Bruk av virkemidler slik som **usynliggjøring, latterliggjøring, ignorering, mobbe intellektet til andre, manglende folkeskikk, stempling av andre som useriøse, enveiskommunikasjon hvor innvendinger blir ignorert, patetisk kommunikasjon** osv. forekommer ofte i bruk.
- I forbindelse med sosiale medier er det enkelte som **sperrer og sensurerer for innlegg fra motparten**, eventuelt **ties i hel eller latterliggjør** motpartens meninger.
- Innhenting og involvering av **eksperter og ekspertuttalelser** fra professorer eller andre akademiske ressurspersoner m. m. kan i noen tilfeller være ren og skjær hersketeknikk for å vinne i en debatt eller sak.
- I en del tilfeller ender det over i **mobbing, hets (netthets) og annen uthenging av enkeltpersoner**. Enkelte prøver å **henge ut meningsmotstandere**, man prøve å **psyke dem ut**. **Brautende og usympatisk oppførsel** kan benyttes.
- Enkelte tas ikke på alvor eller gis ikke tillit pga. vedkommende er **for ung og/eller uerfaren**.
- **Kjønn** kan også spille en rolle, der enkelte kvinner føler seg oversett i debatter m. m.
- Å påberope seg **ytringsfrihet eller religionsfrihet** kan fungere som en hersketeknikk. Man går over streken, krenker andre, dømmer og påberoper og skjuler seg bak ytringsfrihet og/eller religionsfrihet.

Noen av hersketeknikkene omtalt i denne artikkelen har jeg selv fått erfare, mens andre av dem har jeg (heldigvis!) kun lest eller hørt om.

Fra en av lenkene i slutten av denne artikkelen tar jeg med følgende tilleggs-liste med litt overlapping av det jeg tidligere har skrevet om aktuelle hersketeknikker i kristne sammenhenger:

- Fariseer-kortet
- Bli sjokkert
- Bokstaven slår ihjel
- Gresk for dem

Og fra en annen lenket artikkel kommer denne lista:

- Sammenligning med "høvdinger"
- Applaus
- Å trekke fariseerkortet
- Å trekke vranglærerkortet
- Å så tvil om bibeltroskap
- Å uttrykke synlig sjokk
- Å trekke lekmannskortet

I samme lenke står følgende sentrale setning å lese: "Det viktige er at vi skaper en kultur der vi søker å unngå at makt misbrukes til på en usunn måte å kontrollere andre og ta fra dem pusterom og frihet."

Både i kristne og verdslige miljøer blir diverse begreper misbrukt, og de fungerer som hersketeknikker i og med at motstanderen blir satt i bås og "dømt" ut fra begrepene. Det skjer misbruk av begreper slik som "elite", "politisk korrekt" / "politisk korrekthet" og "venstrevidd". Likeså er det ganske så utbredt å innta "offerrollen" og å "føle seg krenket" for den minste bagatell.

Lederes og menigheters misbruk av Bibel-vers for å få manipulert og styrt sine "undersåtter":

- **Kollekt og gaver til menigheten:** Gjerne stor fokus på tienden og at man stjeler fra Gud ved å ikke gi tiende. Det spilles på samvittigheten. Enkelte går også så langt at de blander inn jordisk velsignelse og store åndelige opplevelser mot klekkelig betaling (gaver/kollekter).

Bibelverset i 2 Kor. 9, 6 blir noen ganger tolket litt vel bokstavelig, med store lovnader om velstand og andre fordeler her i det jordiske liv:

"Men det sier jeg: Den som sår sparsomt, skal høste sparsomt, og den som sår med velsignelse, skal høste med velsignelse."

Det nevnes ikke at tienden i hovedsak er et prinsipp fra den gamle pakt. Vi er ikke forpliktet til å gi tienden vi som lever under den nye pakt. Vi kan gi det som passer oss:

2 Kor. 9, 7: «Enhver må gi slik som han setter seg fore i sitt hjerte, ikke med ulyst eller av tvang. For Gud elsker en glad giver.»

- **I verden, men ikke av verden:** Bibelen sier i Joh. 17, 16: "De er ikke av verden, slik jeg ikke er av verden."

Dette blir også tolket litt vel bokstavelig av enkelte. Enkelte kristne lever et svært beskyttet liv hvor de kun omgir seg med andre kristne. Barn blir sendt i kristne barnehager og skoler, familiene deltar ikke på andre aktiviteter enn menighetens sine egne arrangementer, de har sitt vennenettverk innenfor menigheten, de følger ikke med på nyheter og de hører ikke på verdslig musikk. Kun kristen musikk er «godkjent». Å leve et slikt beskyttet liv innenfor bedehusets fire vegger er et dårlig utgangspunkt for å kunne nå nye mennesker med evangeliet.

Spesielt skuffende hvordan enkelte kristne kan oppføre seg med utstrakt bruk av hersketeknikker og maktmisbruk. God etikk, moral, vennlighet, omsorg for andre og nestekjærlighet burde vel ha fått preget kristne mennesker.

Steder hvor hersketeknikkene får råde er det vanskelig å komme opp med konstruktiv kritikk som blir tatt alvorlig. Ofte blir alt slikt tolket som satans angrep, tiet i hel eller latterliggjort.

Hvorfor lar vi oss herse med? Ofte har maktpersoner som bruker hersketeknikker sine metoder for å knytte mennesker til seg samt å skaffe seg sentrale maktposisjoner. De har ofte stor innflytelse i miljøet og det kan være

vanskelig, hvis ikke umulig, å styre utenom dem.

Mennesker er og blir flokkdyr (sau og saueflokk) som vil la seg lede, og beklageligvis møter enkelte i sin søken etter en mening her i tilværelsen på maktkåte mennesker som vet å misbruke tilliten til vanlige mennesker. De som driver med maktpillet påtar seg fort offerrollen hvis det begynner å storme rundt dem. Til syvende og sist er det ofte varslere som blir sittende med Svarte-Petter etter å ha prøvd å ordne opp i maktmisbruk og bruken av hersketeknikker. Det er ofte dårlige kår for varslere.

Resultatet av fritt leide for bruken av hersketeknikker kan medføre menighetssplittelse, reduserte medlemstall/oppslutning og ikke minst brente kristne. Det kan gå bra en stund med maktmisbruk, men på et eller annet tidspunkt pleier ofte spillet rakne. Oppgjørene og sakene som da kommer for dagen pleier å være alt annet enn hyggelig. *(Det er ganske mange eksempler på dette for dem som har lest litt i avisene Vårt Land og Dagen.)*

Behandlingen av varslere

Behandlingen av varslere – i både verdslige og kristne sammenhenger – kan også inkluderes som et tema under hersketeknikker. Jeg har blitt noe mer obs på dette med varslere og deres ofte tøffe kamp etter å ha lest skriviene til Per-Yngve Monsen – Monsens Revelje. Han har selv vært en varslere i jobbsammenheng som har måttet tåle harde konsekvenser både i Siemens og nå sist i Fretex/Frelsesarmeen.

Å være en varslere om kritikkverdige forhold – gjerne på ledelsesnivå – kan medføre tøffe tak. Typisk er det til slutt varsleren som blir syndebukken som ofres, mens de som har gjort de kritikkverdige forholdene ofte klarer å sno seg unna lov og dom. Vedkommende varslere kan risikere å bli “fryst ut” av stillingen (mister jobben, blir oppsagt) eller i hvert fall bli “venneløs” uten mange støttespillere rundt seg, eller de “flyttes” til en ny stilling med mindre ansvar, typisk “gjemmes” de bort i en krok uten makt og myndighet. Varslere er farlige folk i manges øyne.

Varslere kan ofte bli kjørt totalt i senk og til veggs av arbeidsgivers innleide advokater, som gjerne samtidig både er sleipe og dyktige med å forsvare arbeidsgiversiden. Det er ikke alltid at sannheten kommer først i slike saker, da omdømme og å ikke tape ansikt for bedriften og ledelsen er vel så viktig som sannheten for arbeidsgiversiden. Rettssakene kan bli svært dyre for varslere, da de kan gå på et tap og bli idømt å dekke saksomkostningene både for seg selv og motparten.

En ting som er noe bekymringsfullt er motefenomenet “faktaundersøkelser” som metode i norsk arbeidsliv. Ideen bak er ok, men firma og personer som skor seg på dette har dukket opp som paddehatter. Det er lite kvalitetskontroll med jobben som utføres, og det kan virke som om undersøkelsene ofte er partiske med arbeidsgiver, som også som oftest har kjøpt og betalt undersøkelsen + valgt aktør som utfører undersøkelsen. Faktaundersøkelsene blir ikke alltid så objektive og av så god kvalitet som de burde ha vært kan det virke som.

Personlig lar jeg meg gang på gang irritere over hersketeknikkene som såkalte konservative kristne benytter seg av. Liberale kristne blir støtt og stadig beskyldt for å ikke være retroende eller Bibeltro nok. Man blir beskyldt for på liberal side å ikke ta Bibelen på alvor og å feiltolke ordet.

En sak har alltid flere sider. I den forbindelse var det greit å lese innlegget med tittelen “Konservativ = slem” skrevet av Espen Ottosen, informasjonsleder i Misjonssambandet (NLM). Han befinner seg definitivt på konservativ side, og han mener at “svært ofte handler kritikken mot konservative om at de er slemme”.

Konservative kristne mener nok at de har enkelte grunnsannheter i Bibelen å forholde seg til. Disse sannhetene mener de ikke kan fravikes. Forsvaret for Bibelske “sannheter” anser de neppe selv som noen hersketeknikk.

Temaet for denne artikkelen er hersketeknikker i kristne sammenhenger. Imidlertid er mange av de tingene som har blitt listet opp også aktuelle innenfor andre miljøer, utenom den ekstra dimensjonen som åndelighet og tro medfører.

Jeg er ingen dum sau eller et får som trenger å adlyde ukritisk en selvoppnevnt hyrde. Jeg lar meg ikke lede blindt av en menighet eller menighetsledelse som gir hersketeknikkene fritt leide. Jeg forbeholder meg retten til å stille kritiske spørsmål, tenke selv og å handle ut fra hva jeg anser som fornuftig i den enkelte situasjon. Samspillet med andre er alltid viktig, men jeg lar meg ikke herse med av andre med tvilsomme agendaer. En menighet som ikke kan tilby toleranse og respekt for ALLE er det ikke verdt å oppsøke eller å tilhøre!

Lenker:

- [Verdidebatt.no: 'Lekmanns-kortet' og andre hersketeknikker \(Berit Aalborg\)](#)
- [Fast grunn: Kristne hersketeknikker](#)
- [Omvendt.org: Grunnleggende hersketeknikker for kristne](#)
- [Store norske leksikon: hersketeknikk](#)
- [blogg.brr.no: Jeg er ingen \(dum\) sau!](#)
- [blogg.brr.no: De "fracfalne" og "brente" kristne](#)
- [blogg.brr.no: Ekstrem karismatikk, skeptisk!](#)
- [blogg.brr.no: Protest mot enkelte former for kristendom](#)
- [blogg.brr.no: Ting jeg IKKE tror på](#)
- [blogg.brr.no: Kommunikasjonsmodellen](#)

Del dette:

Lik dette:

Laster...